

Finszter Géza

SALLAI JÁNOS TUDOMÁNYA

Amikor történészt köszöntünk a születésnapján, nem hiba a múlttól szólni, legyen ez a visszatekintés akár maga a professzori méltósághoz vezető életút, akár az a história, amely az ünnepeltnek kutatási tárgyul szolgált. Ha mindkét lehetőséggel élni szeretnénk, akkor az a megoldás, hogy méltatjuk a pályatársat, aki felfedezte számunkra a rendészet történetét.

A rendszerváltozás a rendészeti igazgatásnak egyszerre jelentett lelkesítő élményt és nyomasztó terhet. Új kihívások vártak a szolgálatokra, amelyeket megoldani – sokan így hittük – csak tudományosan igazolt ismeretek birtokában lehet. Melyek voltak ezek a teendők?

JOGALKOTÁSI FELADAT:

RENDŐRSÉGI TÖRVÉNYT HALADÉKTALANUL

A rendőrségi törvénnyel szemben két elv együttes érvényesülését követeli a demokratikus jogállam.

A hasznossági elv azt kívánja, hogy a rendőrség kapjon erőteljes felhatalmazást ahhoz, hogy a közbiztonság hatékony védelmezője lehessen.

Az értékelv arra figyelmeztet, hogy a közrend feletti örökös nem járhat az emberi méltóság sérelmével. A humánusot szolgáló garanciák kimunkálása, a kényszerítő intézkedések korlátok közé szorítása a rendőrségi törvény feladata.

Összhangban a rendszerváltozás ünnepi hangulatával, a belügyi kormányzat 1990-ben a rendőrségi törvény megalkotását sürgetőnek ítélte, és alapvetően az értékelvnek megfelelő tartalommal kívánta felruházni. 1990 novemberétől azonban a kodifikáció új irányt vett. A sietséggel szemben a fontolva haladás kapott elsőbbséget, a lassan készülő új szöveg fő erénye a hasznosság lett. A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényt (Rtv.) az országgyűlés 1994 márciusában

fogadta el. A hasznossági elv következetes érvényesítésének volt köszönhető, hogy a rendőrség kellő felhatalmazást kapott ahhoz, hogy eredményesen és magabiztosan működjék. A garanciákra kisebb figyelem vetült.

A törvény alkotmányossági kontrollja felszínre hozta azokat a fogyatékos-ságokat, amelyek sértették a jogbiztonságot:

„Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a büntetőjogi szankcióval sok tekintetben hasonlóságot mutató és ahhoz szorosan kapcsolódó rendészeti jellegű intézkedésnek is alkotmányos indokon kell alapulnia, szükségesnek és arányosnak kell lennie.”¹

Különös gonddal vette elemzés alá az Alkotmánybíróság a titkos felderítés szabályait. Egyebek mellett megállapította:

„Az ügyet tárgyaló bíró minden esetben el van zárva attól, hogy az ügynevezett »előzetes« eljárásban alkalmazott titkos információgyűjtés dokumentumait legalább a jogszerűség kérdésében ellenőrizhesse [...] Ez a megoldás sérti a tisztességes eljárás követelményét, a hatékony védelemhez való jogot és a bírói függetlenséget. A jogállami garanciák hiánya veszélybe sodorja továbbá a magánlakás, a magántitok, a személyes adatokhoz való jog érvényesülését is [...] Az Alkotmánybíróság az alapjogi korlátozást akkor tekinti indokoltnak, ha az valamely más alapvető jog biztosítása vagy alkotmányos cél érdekében történik.”

Az előbbieken idézett határozat azonban igazolta a hasznossági elv érvényesülését is:

„Ahhoz, hogy az ország belső rendje és közbiztonsága rendészeti eszközökkel eredményesen védhető legyen, az e felett őrködő szervezet számára hatékony eszközöket kell törvényben biztosítani. Ez indokolja az Rtv. 19. § (1) bekezdésének rendelkezését, mely szerint a jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedéseknek – ha törvény vagy más nemzetközi megállapodás másképp nem rendelkezik – mindenki köteles magát alávetni és a rendőr utasításának engedelmeskedni.”²

A jogbiztonságot kérte számon a következő határozat:

¹ 47/2003. (X. 27.) AB határozat.

² 65/2003. (XII. 18.) AB határozat.

„Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban a bűnmegelőzési érdeket a jogállamiságból következő olyan alkotmányos célként ismerte el, amelynek biztosítása érdekében még egyes alapjogok korlátozása sem zárható ki. Minden esetben hangsúlyozta ugyanakkor, hogy ezen alkotmányos cél megvalósítása érdekében sem adható fel a jogállamiság, a jogbiztonság követelményrendszere és az állam szervei nem kaphatnak túl széles, bizonytalan tartalmú felhatalmazásokat az általános, elvont értelemben vett bűnmegelőzés érdekében [...] Jelentésükről a tudományos vagy oktatást célzó jogirodalom sem ad pontos eligazítást, s az egyedi esetekben igen távoli összefüggések vizsgálatát tételezik fel.”³

A titkos információgyűjtés alkotmányosságának a feltételeit az értékelv szem előtt tartásával tovább részletezte az Alkotmánybíróság:

„Határozataiban a Bíróság rámutatott azokra a követelményekre, amelyeket a titkos eszközök használatára vonatkozó szabályozásnak minimálisan ki kell elégítenie. Kiemelte, hogy éppen azért, mert az alapjogokba történő beavatkozás titkos, s mert az ilyen eszközök használata a végrehajtó hatalomnak »beláthatatlan« lehetőségeket ad, elengedhetetlen, hogy már maguk az eljárások kellő garanciát nyújtsanak az egyén jogainak érvényesülésére.”⁴

Az Rtv. történetének külön fejezete lehetne a módosító rendelkezések elemzése, valamint az a minőségi fordulat, amely 2010-et követően először három önálló rendőrség megalapítását hozta el (általános hatáskörű rendőrség, Nemzeti Védelmi Szolgálat, Terrorelhárítási Központ), majd 2019-ben a negyedik rendőrségként megszületett az idegenrendészeti szerv. További változás az Rtv. titkos információgyűjtést szabályozó VII. fejezetének módosítása, figyelemmel a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényre.

SZERVEZÉSI FELADAT: A RENDŐRSÉG ILLESZKEDJÉK AZ ALKOTMÁNYOS JOGÁLLAMBA

Az Rtv. fő szabályozási tárgya egy organikus (a feladataival harmonizáló) szervezeti rend létrehozása, amely összhangban van a hatalommegosztás követelményeivel. A történetész számára felettébb érdekes lehet azoknak a forrásoknak

³ 47/2003. (X. 27.) AB határozat.

⁴ 2/2007. (I. 24.) AB határozat.

a kritikai elemzése, amelyek igazolják, hogy a rendszerváltozás előestéjén a hivatali struktúrák kerültek a változások középpontjába.

A BM Tudományos Tanács rendezésében 1989. március 1-jén *Gondolatok a Belügyminisztérium helyéről-szerepéről a politikai intézményrendszer korszerűsítésének tükrében* címmel tudományos ülésre került sor. Ezen a tanácskozáson felszólalt az akkori belügyminiszter, Horváth István. Legfontosabb megállapításait a *Belügyi Szemle* 1989. áprilisi számában találjuk:

„Úgy hisszük, hogy helyes, ha az állam biztonságával kapcsolatos feladatok a Belügyminisztériumban maradnak, és az ezt ellátó apparátus is, de nem érintetlenül. A bűnüldözéssel, a közlekedésrendészettel, a közbiztonsággal, az igazgatásrendszettel szintén foglalkozni kell. Nyilvánvaló, hogy ez a feladat sehová máshová nem telepíthető, ez a rendőrség feladata és felelőssége marad [...] Gondoskodni kell arról, hogy az állam- és közbiztonsággal kapcsolatos feladatkör valamilyen módon bekerüljön az alkotmányba, és törvény szülessen erről, valamint az ehhez kapcsolódó egyéb állampolgári és az államszervek viszonyát érintő kérdések nyílt, törvényi szabályozásáról.”⁵

Ugyanezen a tanácskozáson Verebélyi Imre belügyminiszter-helyettes világosan elválasztotta egymástól a rendészeti igazgatás irányításában megtestesülő minisztériumi feladatokat a rendészeti szolgálatok parancsnoki szakirányú tevékenységétől:

„A leszűkített feladatkörű rendőr minisztériumokban viszont – ilyen volt például a magyar Belügyminisztérium 1953 és 1988 között – könnyen egybemosódik, a minisztérium külső közigazgatási szerepe a rendvédelmi szolgálat belső parancsnoki feladatával [...] A belügyminisztérium csak akkor tud egységes közigazgatási szervvé átalakulni, ha civilizációja nem merül ki a hozzácsatolt civil közigazgatási feladatok mennyiségi növelésében, hanem a rendvédelmi szolgálatokat érintő minisztériumi feladatok is külső közigazgatási feladatokká válnak.”⁶

A rendőrségi vezetés képviselőjében Diczig István r. ezredes egyebek mellett a következőkre hívta fel a figyelmet:

⁵ HORVÁTH 1989: 3.

⁶ VEREBÉLYI 1989: 3–17.

„A magasabb szintű törvényesség csak a jogi kultúra növelésével biztosítható a rendőrség szerveinél. Jogállam a vezetők és munkatársak magas szintű jogi ismereteinek hiányában nem valósítható meg [...] Célszerűnek látszik a vizsgálati munka egységes szervezetbe foglalása. Amikor egy ügyben nyílt vizsgálatra kerül sor, már csak egy szempont érvényesülhet: a Btk. és a Be. szabályai, a törvényesség.”⁷

Az 1990-es szabad választásokkal megnyílt az útja a „jogállami rendszerváltozásnak”.

„Az Alkotmánybíróság nem hagyhatja figyelmen kívül a történelmet, hiszen saját magának is történelmi feladata van. Az Alkotmánybíróság a »jogállami forradalom« paradoxonának letéteményese; a jogállami Alkotmánnyal elkezdődött, és annak megvalósításában álló békés rendszerváltásban az Alkotmánybíróságnak saját hatáskörében feltétlenül biztosítania kell a jogalkotás összhangját az Alkotmánnyal”.⁸

TERVEZÉSI FELADAT:

KÖZBIZTONSÁGI STRATÉGIÁRA VAN SZÜKSÉG

A közigazgatás úgy jött létre, hogy a társadalomban olyan közös szükségletek keletkeztek, amelyeket az egyes polgárok és közösségeik szakmai felkészültség nélkül és hatósági jogosítványok hiányában kielégíteni nem tudtak. A közigazgatás első modern formája éppen a rendészeti igazgatás volt, minthogy az eredeti tökefelhalmozódás centrumaiban alakuló nagyvárosi lét elkülönítette egymástól a közéletet és a magántereket. A piac igényelte a közjog–magánjog kettősségének helyreállítását, a modernitás közbiztonságot követelt, miközben az ipar és a kereskedelem fejlődése a kockázatok egész tömegét idézte elő, és olyan mértékben kinyitotta a korábban zártként létező közösségeket, hogy azok önerőből a saját biztonságukra már nem tudtak vigyázni.

„A tisztán politikai mozzanatok közül különösen tartósan elősegíti a bürokratizálódást a feltétlen és szilárd békességhez szokott társadalom minden területen tapasztalható állandó szükséglete a rend és védelem (»rendőrség«)

⁷ DICZIG 1989: 18–28.

⁸ 11/1992 (III. 5.) AB határozat.

íránt. A pusztán szakrális úton vagy döntőbíró verdikttel befolyásolható vérbosszútól – amely az egyén jogának és biztonságának szavatolását teljes egészében nemzetségtársai esküvel ígért segítségnyújtási és bosszúállási kötelességére bízta – egyenes út vezet a mai állapothoz, amelyben a rendőr »isten földi helytartója«.⁹

A tőkés piacgazdaság dinamizmusát és innovációs képességét annak köszönhetette, hogy a jövedelmezőséggel képes volt mérni saját teljesítményét. Ugyanez a dinamizmus és innováció olyan új szükségletek egész sorát keltette életre, amelyek már nem engedelmeskedtek a jövedelmezőség szempontjainak. A közigazgatási feladatok azok, amelyek a közösség számára akkor is teljesítendőek, ha nem jövedelmezők a szó piaci értelmében, de nélkülözhetetlenek a társadalom számára. Az oktatás, az egészségügy, a szociális ellátás, a kultúra, a tudomány, a művészetek támogatása új közigazgatási ágazatokat teremt, amelyek pozitív kontrollként működnek. Pozitívak azért, mert az egyes emberek és a közösségek alkotó képességeire támaszkodnak, és pozitívak azért is, mert az igazgatási cél ezeknek a szellemi és anyagi lehetőségeknek a kiaknázása, további értékek létrehozása. Kontrollként azért működhetnek, mert a szabad cselekvést tudással, hozzáértéssel és felelősséggel ruházzák fel.

A pozitív kontrollként szolgáló igazgatásban, azáltal, hogy értékteremtő erőnek bizonyul, világosan elkülönül a szervi és a szakirányú működés. (Senki nem téveszti össze az iskola fenntartását a pedagógus oktató-nevelő munkájával, avagy az egészségügy finanszírozását a műtétet elvégző sebészorvos teljesítményével. Vagy mégis!?) Az így mérhetővé tett szakirányú teljesítmény fejleszthetővé és tervezhetővé teszi a pozitív közigazgatás minden ágazatát.

A közigazgatás első formája, a rendészeti igazgatás negatív kontrollként működik. Negatív, mert a jogsértésekre kellett választ adnia, és negatív azért is, mert a hatósági reakció a kényszer, az erőszak alkalmazása, a büntetés lehet. Ezekkel a szankciókkal kizárólag a már létrehozott értékek védelmezhetők, de szinte teljesen alkalmatlanok új értékek létrehozására. Ugyanakkor a rendészet szakértelmet követel. Ezt a hozzáértést azonban két dolog erősen erodálja. Az egyik az olyan hierarchia, amely az alárendeltben nem szakembert, hanem kizárólag a parancs végrehajtóját látja, a másik pedig az általános felhatalmazás, a generális klauzula, amely azt sugallja, hogy a közrend fenntartásában minden eszköz megengedett, ehhez inkább erőre, mint hozzáértésre van szükség.

⁹ WEBER 2009: 118.

A kormányzati stratégiai dokumentumok felülvizsgálatával kapcsolatos feladatokról szóló 1657/2012. (XII. 20.) Korm. határozat előírta, hogy „a kormányzati stratégiai irányítási rendszer áttekinthetővé és egységessé tétele érdekében” a szakterületileg felelős miniszterek vizsgálják felül a kompetenciájukba tartozó stratégiai dokumentumokat, „és szükség esetén tegyenek javaslatot az Országgyűlés számára a határozatok megszüntetésére, illetve az azok által elfogadott stratégiai tervdokumentumok hatályon kívül helyezésére”.

A stratégiai dokumentumok felülvizsgálatáról szóló kormányhatározat a következő tanulsággal szolgál:

- Nem találunk olyan elhatározást, amely egy átfogó közbiztonsági stratégia megalkotásának szándékáról tudósítana, feltehetően azért, mert ilyen szándék nem is volt, és talán ma sincsen.
- Ha csupán a bűnözés csökkenésének (mostanság megtörni látszó) örvendetes tendenciáit látjuk, azt is mondhatnánk, hogy erre nincs is szükség, a közbiztonság megszilárdítható közbiztonsági stratégia nélkül is. Mellesleg a bűnözés csökkenése világtendencia, ami a hazai eredmények kovácsait szerénységre intheti.¹⁰
- Ha a rendészeti szervezetek jogszerű, szakszerű és szolgálatszerű működésére tekintünk, ha rendészeti hivatásrendek anyagi és erkölcsi megbecsülését firtatjuk, akkor talán a stratégiai távlatok megrajzolása nem tűnik feleslegesnek, feltéve, hogy a rendészet személyzetét is be kívánjuk vonni ebbe a munkába.

A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájának rendészeti szempontú felülvizsgálata előrevetítette annak lehetőségét, hogy a bűnmegelőzés rendészeti jellege erősítésre szorul. Ez öltött testet a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023) szóló 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozatban.

Annak ellenére, hogy ez idő szerint nincs jogszabályba foglalt rendészeti stratégia, a Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról szóló 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat melléklete a következők szerint szól a rendészeti igazgatásról:

„Az állam külső és belső biztonságáért felelős szervek, a fegyveres és a rendvédelmi szervek és a polgári hatóságok tevékenységének összehangolására napjainkban nagyobb szükség mutatkozik, mint valaha. Ezzel összhangban folytatni

¹⁰ KEREZSI 2020.

és erősíteni kell a külügyi, a honvédelmi, a rendvédelmi, a nemzetbiztonsági, a bűnüldözési, az igazságszolgáltatási, a gazdasági és pénzügyi, a közegészségügyi és járványügyi, az élelmiszerbiztonságért felelős, a katasztrófavédelmi és a polgári válságkezelési szervek közötti koordinációt és együttműködést” (Melléklet, 142. pont).

Noha a biztonsági stratégia szoros kapcsolatban van a rendészeti igazgatás távlatos fejlesztésével, azt nem helyettesíti. A biztonsági stratégia célokat határoz meg, a közbiztonsági stratégia viszont a célok megvalósításának feltételeit is kimunkálja.

A közbiztonság stratégiája akkor születhet meg, amikor három feltétel – a demokratikus politikai erők konszenzusa, a rendészeti hivatásrendek hozzáértő részvétele és a társadalom támogatása – együttesen megvalósul. Ha ilyen idők jönnek, akkor a rendészettudomány bebizonyíthatja, jutott már olyan szintre a tudománnyá válásban, hogy meghívást kapjon ehhez az alkotómunkához.

IGÉNY AZ ELMÉLETRE

A biztonsági stratégia tudományelméletét egy új politikatudományi diszciplína, a rendészeti tanulmányok szolgáltatja:

„A biztonságpolitika azon politikai célok, stratégiák és eszközök összessége, amelyek egyik oldalról a béke megőrzését, a háborúk megakadályozását, másik oldalról viszont a fenyegetések és veszélyek elleni fellépéshez, az ország megvédéséhez szükséges feltételek megteremtését szolgálják. A biztonsági tanulmányok, mint fiatal diszciplína az általános politikatudomány része. Eszerint a biztonsági tanulmányok interdiszciplináris jellegű tudmányszak, amelyet a nemzetközi tanulmányok, a politikatudomány, az állam- és jogtudomány, a hadtudomány, a történelemtudomány és a közgazdaságtudomány határolnak.”¹¹

A biztonsági stratégia egyik területe a közbiztonsági stratégia, amelynek kimunkálásában az állam- és jogtudományok rendszerében helyet foglaló rendészettudomány kompetenciája vár igazolásra.

¹¹ GAZDAG–REMEK 2018: 19.

Készítető lehetett a tudat, hogy a gyakran lenézett rendőrködés rangot követel művelői számára. Ugyanakkor aggodalmat keltett a bizonytalanság, hogy megszerezhető-e a szükséges felkészültség.

Legalább négy szellemi körről tudunk, amelynek van megoldása:

Elsőként azokat idézzük, akik számára *a rendészet színtiszta közigazgatás*, ezért annak elméleti megalapozásához elegendőnek látszanak az állam- és jogtudományok klasszikus intézményei.

A második irányzat minden *inter- és multidiszciplináris érdeklődést* szívesen fogad, minthogy a közigazgatás a legösszetettebb, a legváltozatosabb közügyek foglalta, törvényszerűségei feltárásához ezért számos stúdiumra lehet szükség.

A harmadik felfogás a *védelemtudományi szemléletnek* központi jelentőséget tulajdonít, a közbiztonságért harcolni kell.

Negyediknek említjük a *rendészet tudomány* képviselőit, akik azon a (szerintük hiányzó) rendészetelméleten munkálkodnak, amely a rendvédelem jogállami szervezetének és stratégiájának felépítését, valamint a rendőrségek működésének hatékonyságát és törvényességét segítheti.¹²

Addig is, amíg a szóba jöhető diszciplínák rátaláltak a rendészetre, a rendőrködés hatalmas tapasztalati anyagot gyűjtött, amelyet nevezhetünk akár a tudomány előtti ismeretek tárházának is. Az örködés módozatai, a rászorulóknak megvédelmezése, a jogsértők megfékezése, a rejtőzködő bűnelkövetők kézre kerítése olyan szakmai tények halmazát eredményezte, amelyet a munka eredményesebbé tétele érdekében általánosítani kellett. Elméleti szintézisre volt szükség.

„Ekkora ismeretmennyiséget csakis az halmozhatott fel, akinek a számára nincs adat, csak elmélet. Az elmélet a szellem enyve, ez teszi tapadóvá a tényeket. A lomtényt személyes ügyünké avatja, az elszórt adatot az »én« érdekével bogyozza össze. A tények nem ránk szakadó kövek többé, hanem a gondolkodás lírájának rendezett verssorai.”¹³

SALLAI JÁNOS „LÍRÁJA”

Sallai professzor azokkal ért egyet, akik egyetlen igazi tudományt ismernek: a történelemtudományt, és kevésbé vallja azt a felfogást, miszerint a história inkább művészet.

¹² FINSZTER 2023: 241.

¹³ NÉMETH 1973: 396.

Amikor csaknem 35 évvel ezelőtt a rendészeti igazgatás hazai kutatói források után néztek, meglehetősen bátortalan lépéseket tettek. Alig mertek a 20. századnál messzebbre tekinteni, a hazai vizeken csak a magyar közjog művelőit hívták segítségül, a külföldi kútfőket pedig a kortársakra korlátozták.

Nem így Sallai János:

„A rendfenntartás tudományos igényű művelésének első megnyilvánulása Jusztia 18. század közepén kiadott »Rendőrtudományok alapelvei«-hez kötődik. Hasonlóan a 18. században élt Nicolas Delamare, akinek a rendészetről szóló, *Traité de la Police* című könyve szintén mérföldkő a rendészet történetében, művében, amelyben a rendészet lényegét a társadalmat alkotó egyénekről való gondoskodásban látta a szerző. A 18. század végén az osztrák Sonnenfels fejtette ki a rendőri tudomány fogalmát. Sonnenfels szerint a rendőri tudomány azon alapelvek foglalatlja, melyeknél fogva az állam benső biztonsága megállapítható és fenntartható.”¹⁴

A hazai korszakolásban a szabadságharcot tekinti fordulópontnak:

„A rendőrség államosítási folyamata 1848-ban vette kezdetét, és 1920-ig tartott. Az ezt megelőző időszakban, 1840-ben született a mezei rendőrségről törvény, majd 1872 után a fővárosi rendőrségről, a határrendőrségről, továbbá a fiumei rendőrségről és a csendőrségről születtek törvények. Összehasonlítva a fenti témákban született törvényekkel az 1871-es rendőrségi törvényjavaslatot, megállapítható, hogy az utóbbi átfogó, a rendőrségi tevékenység minden területére kiterjedő tartalommal bírt, érték- és időtállóan bizonyult.”¹⁵

Sallai tanár úr ismertetett meg bennünket a 19. század nagyszerű jogtudósai-
val, akiknek a közigazgatás volt kedves stúdiumuk. (Nincs tévedés! Csaknem
200 évvel ezelőtt még természetes volt, hogy a közigazgatás részének tekintették
a rendőrigazgatást.) Idézi Zsoldos Ignácot:

„Rend magában fenn nem tartódik, annak fenn kell tartatnia. Kik a rend fenn-
tartásában felvigyáznak, s a rendbontókat – törvény szabta büntetései elvétele
végett – bejelentik: rendőrnek neveztetnek. A rendőrség tehát minden jól

¹⁴ SALLAI 2024a.

¹⁵ SALLAI 2024b.

rendezett polgárzatok egyik fő kelléke, s van is minden művelt országban [...] Ugyanebben az időszakban, csak a honi közbátorságról kiadott könyv után néhány évvel, 1843-ban Győrött látott napvilágot magyarul Karvasy Ágoston »A politikai tudományok, rendszeresen előadva« című könyve, amelynek második kiadását egy, a »rendőrségnek kezeléséről« szóló toldalékkal látta el. Karvasy véleménye szerint az ország rendőri igazgatásának felosztása ebben az időben elkerülhetetlenül szükségessé vált.”

Hasonlóan jelentős Pichler Nándor munkássága:

„[A] rendőrség igazgató hivatalnokainak minden tekintetben tudományosabbnak kell lenniük, mint az ítélő bírácoknak, mert míg a bíró a törvényt és tényálladékat veszi ítélete alapjául és pedig tanácsülésben, a rendőr számtalan esetről minden anyag hiányával tetteleg fellépni és működni kénytelen [...] Pichler véleménye szerint a megalkotandó rendőrségi törvénynek a kor színvonalán kell állnia, s a kor szellemi igényeit ki kell elégítenie. Továbbá úgy vélte, hogy a közbátorság fenntartásáért a rendőrség a felelős, a titkosrendőrség fő feladata az állam hatalmának megvédése a népakarat általi erőszakos megdöntés ellen. Ezen kívül fontosnak ítélte, hogy: – a rendőrséget személyes felelősségre kényszeríthessék (a túlkapások megakadályozása miatt); – külön rendtartás legyen a rendőri közegek elleni panaszra; – a rendőri hatóság minden esetről tudósítson; – rögzítsék a fogva tartás idejét; – célravezető az országos rendőrség megszervezése [...] Réde(i)y Miklós fő művében, a *Magyarország városi rendőrsége és annak újjászervezése, tekintettel a közigazgatás államosítására* címmel 1892-ben Győrben kiadott könyvében kifejezetten az államosítás előzményeivel, a kialakult helyzettel és az általa helyesnek vélt reformmal foglalkozott. Véleménye szerint a rendészet az államhatalom, a közigazgatás legnehezebb része. A kialakult helyzetet nehezíti, hogy annak idején nem állt rendelkezésre kellő rendészeti szakirodalom.”¹⁶

„A rendőrségre vonatkozó törvényjavaslat elkészítésével kapcsolatos tennivalók szakszerű ellátására, illetve irányítására dr. Pekáry Ferenc budapesti főkapitány helyettes [...] anyaggyűjtés után mindenekelőtt az 1913. évi március hó 11-én kelt 41.500.913 XIII. sz. belügyminiszteri rendelet kibocsátását kezdeményezte. E rendelet [...] államsegélyeket engedélyez, melyeket elsősorban a városi

¹⁶ SALLAI 2024a: 797.

rendőrségek legégetőbbnek mutatkozó szükségleteinek kielégítésére kell fordítani [...] Az akkori szabályok szerint az 5047/1919-es sz. M. E. rendelet az 1920. évi I. tc-kel nyert törvényi felhatalmazást, ezzel a városi rendőrségeket jogilag államosították, és a két korábbi állami rendőrséget az országos rendőrségbe olvasztották. Ezzel lezárult a centralisták és a municipalisták közötti harc, és létrejött a belügyminiszter alárendeltségéhez tartozó, az egész ország területére kiterjedő hatáskörrel rendelkező állami rendőrség.”¹⁷

A szemelvények igazolják, hogy Sallai János munkássága hozzájárul egy új stúdium, a rendészettörténet megalapozásához. A múlt tudományosságának megismerése közelebb hozza a jelen megértését, és segíti a jövő megtervezését.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- DICZIG István (1989): A Belügyminisztérium a politikai intézményrendszer korszerűsítése tükrében. *Belügyi Szemle*, 27(5), 18–27.
- FINSZTER Géza (2023): Közigazgatás – a rendészeti igazgatás és a tudományok. *Magyar Rendészet*, 23(3), 241–249. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2023.3.22>
- GAZDAG Ferenc – REMEK Éva (2018): *A biztonsági tanulmányok alapjai*. Budapest: Dialóg Campus.
- HORVÁTH István (1989): A Belügyminisztérium helyéről, szerepéről. *Belügyi Szemle*, 27(4), 3–4.
- KEREZSI Klára (2020): Trend lesz-e (a jövőben is) a bűnözés csökkenése. *Magyar Tudomány*, 181(5), 577–590. Online: <https://doi.org/10.1556/2065.181.2020.5.2>
- NÉMETH László (1973): *Európai utas*. Budapest: Magvető és Szépirodalmi Könyvkiadó.
- SALLAI János (2020): A municipiális rendőrségektől a centralizált, állami rendőrségig. *Rendőrségi Tanulmányok*, 3(Ksz), 6–37.
- SALLAI János (2024a). A magyar rendészettudomány 180 éve. *Belügyi Szemle*, 72(5), 791–803. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2024.v72.i5.pp791-803>
- SALLAI János (2024b). Az első rendőrségitörvény-javaslat. *Belügyi Szemle*, 72(6), 975–985. Online: <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2024.v72.i6.pp975-985>
- VEREBÉLYI Imre (1989): A belügyi igazgatás reformja. *Belügyi Szemle*, 5.
- WEBER, Max (2009): *Politikai szociológia – Politikai közösségek. Az uralom*. Budapest: Helikon.

¹⁷ SALLAI 2020.